

În ziua de Bobotează se sfințește, se face sfințirea apei mari. Aghiasma de la Bobotează îi bună la boli la oameni și la animale.

În ziua de Antonie cel Mare nu se prind marhăle la lucru. Un ploțișan a adus polochim cu caii în ziua de Antonie și i-o lăpădat pe sară iapa.

Haralambie (20 februarie) încă se ține pentru marhă. Nu se prind caii la ham, boii la jug și se face slujbă la biserică pentru animale, se sfințește fărina și sarea care se dau de lins la animale.

La Capu Primăverii încă nu se prind marhăle la lucru. În ziua asta se aleg păsările perechi, se împreună.

Mai demult, la Paști, când se venea de la Înviere cu pasca sfințită, înainte de a mânca, oamenii dădeau pască sfințită de lins la animale. Tot la Paști, în coșârneul cu pasca ce se ducea la biserică la sfințit se puneau și sare și tămâie, să se sfințească pentru animale.

Cu tămâia sfințită se afumau vacile ori oile când se umflau la pulpă, vara, la pășune.

În prima vineri după Paști este Izvorul Tămăduirii, femeile se adună la biserică unde se face slujbă și maslu pentru sănătatea și sporul animalelor.

În tăte vinerile mari de peste an, îs 12 vineri mari, marhăle nu se pun la lucru.

Ziua de luni îi bine ținută pentru sănătatea animalelor, mai ales dacă ai năcazuri multe cu ele. Se ajună și se postește.

Cetățele, 2003.

Colecția PARASCA FĂT

Credințe și obiceiuri de primăvară

Focurile de 40 de Sfinți

La 40 de Sfinți, în 9 martie, se fac focuri, sara.

Se fac 40 de plăcinte (dacă-i post, se fac de post) cu buruieni, lobodă. Și dau la săraci și la copii, nu la neamuri.

De la Gheorghe Podină, 61 ani, 1995, Băița de sub Codru

Foto: Valentin Ganța - Cei 40 de Mucenici. Icoană pe sticlă de Georgeta Maria Iuga

Se zice că-i bine să țasă femeile, să bontănea, că iese iarba. Alticele nu-i slobod a lucra. Îi zî cu prilej.

Zice că un om o mârș în Zua de 40 de Sfinți după fân. Vecinu lui o zîs:

- Ce faci, nu știi că astăz îs 40 de Sfinți?

- D-apoi nu-i bai, c-or zini și ei cu mine.

S-o dus, o încărcat caru și, ziind, i s-o îmburdat și nicicum nu l-o putut scula.

Cine-i de omenie,
Nu vorbește ce nu știe.

Colecția AUGUSTIN MICU, Cicârlău, 2002

1522.

Descânțece de dragoste cu buruieni

Dacă vrei să aduci pe un bărbat sau o femeie, de oriunde, într-o oală nouă pui nouă ace și nouă pietruțe, pe unde trece ștraful peste ele, și nouă frunze de plop și le pui să fiarbă pe foc și zici:

Sfântă Mărie,
Maică Sfântă,
Eu nu-i fierb pișatu,
Eu îi fierb sângele și mintea
Și l-oi aduce de-oi puté.

Atâta îl fierbi pe foc și-l tot pui, că pișatu scade tare rău și așa suie ca berea, și zici:

Cum fierbe pișatu
Așa fierbe mintea lui!

Și el musai să vie, de unde îi, să te vadă.

1523.

Vrajă cu cuprindător

Cuprindătorul e o buruienă care se arată la Piatra Bixadului. Se folosește în vrăjile de dragoste. Pui atâta buruienă care te cuprinde roată, pe mijloc. Se culege la miezul nopții, până a nu cânta cocoșul și trebuie să faci descânțecul până în zori. Se fierbe într-o oală nouă și zici:

- Cum te cuprinde cuprindătorul,
Așa să te cuprindă băieții,
Să fii iubită,
Dorită!

Vraja de la mine,
Leacul de la Dumnezeu.

În descântecele de dragoste sunt utilizate: cuprindătorul, leoaie, drăgostea, busuiocul și cinstet, mătrăguna-i de dans, leoaia și tămăioara când cineva are "boala copiilor". Untșorul este utilizat la vaci pentru a da groșior mult.

1524.

Descântec cu leoaie și tămăioară

Este utilizat pentru a înlătura "boala copiilor". Buruienile se pun pe foc, pui un pic de jăratec într-o cutie, într-o doască, și aprinzi, tragi puțin fum ca să nu se apropie necuratul, dar nici să nu se apropie boala, să fie dusă de acolo. Leoaia ajută la cele mai multe boli. Mergi roată cu fumul și afumi cu leoaie în mână și cu tămăioară bolnavul și musai să treacă boala.

1525.

Vrajă cu mătrăgună

Mătrăguna, când o iei, nouă zile trebuie să o pui pe masă și când îi mânca mai întâi să arunci pe ea, pentru a ți se împlini dragostea și să-ți fie bine de la această plantă care are această putere și zici:

Sfântă Mărie,
Maica Sfântă,
Nu mă uita
Că nici eu nu te uit,
Cinstește-mă
Că și eu te cinstesc.

Omu s-o pus jos ș-o zîs:

- Dacă sunteți voi 40 de Sfinți astăz, haidați și-m ajutați să rădic caru!
Și numa on ptic o-mpins și s-o dus caru în ceie lătore ș-o pticat înt-o prăpastie.
Noa, o zîs omu:

- Dracu v-o chemat pe tăți!

Ș-acolo i-o rămas, până-n primăvară, fânu.

De la Luchiana Făt, 75 ani, ian. 1996, Desești

La 40 de Sfinți nu s-o lucrat. Nici cu săcurea să umbli, să tai, în 40 de Sfinți. Zice că atunci dau sfinții cu ciocanu ca să crească iarba, sfinții din ceri, ș-atuncea omu nu mai trebuie să muncească.

Dacă-o lucrat, multă lume o pățit, le-o arătat Dumnezău; alții n-o pățit. O pățit. Dumnezău le-o arătat că el o pus aceie zî; dacă sfinții zice că dau cu ciocanu să iasă iarba din pământ, verdeața, pentru trebuința omului, pentru dobitoacele, atuncinicuța pe om l-o pedepsit. Altu o rămas, da' puțini o rămas; mai pe mulți i-o pedepsit.

De la Ioana Cora, 75 ani, ian. 1996, Bârsana

Vremea. Cum îi vremea în zua de 40 de Sfinți, așe mărg 40 de zile.

De la Gheorghe Moș, 68 ani, ian 1996, Buzești

Dacă îngheață în noaptea de 40 de Sfinți, or si 40 de geruri.

De la Luchiana Făt, 75 ani, ian. 1996, Desești

Buna Vestire, 25 martie

La noi se fac focuri în zua de Blagoveștenii, înainte de răsăritu soarelui. Ducem tăt feliu de gozuri, să ție foc multă vreme: paie, hetiuri (cum ai măturat pân ocol). Greblam pân ogradă frunza, și ce-o fost.

De la Maria Zah a Uănuțului, 75 ani, 22 iunie, 1995, Urmeniș

Focurile se fac sara, când îi întuneric, cam după-asfințit. Gătejăle se fac o grămadă mare, să sie focu cât de mare.

De la Ileana Pop, din Mănăstirea, 32 ani, martie 1998, Desești

Adunam tăte goazăle și gătejăle di p'ângă casă, lomuri, și le aprindem sara, spre zua de Blagoveștenii; făcem fum să fugă zernii di p'ângă casă.

De la Luchiana Făt, 75 ani, ian. 1996, Desești

O zî până-n Blagoveștenii faci foc. Curățăști grădina și ce curățăști aprinzi și faci foc. Faci foc sara. Unu. Așe zice că-i bine, că nu-s zerni și-n casă nu zin furnici, nu zin nimnic dacă faci foc sara spre zua de Blagoveștenii, după ce-o nsărat. După sfințitu soarelui aprinzi focu și arzi murdăriile ce-s p'ângă casă. Stăté tăt coconii p-acolo, tomné focu, îl strângé cât-olaltă. Atunci s-o curățit grădina căsii. Nu numa io, tătă lumea, tăți vecinii, tăți am făcut foc. Și de n-avé murdărie, ducé din șură ogrinji și vejuri, și coceni de vejuri, cum rămâne de la marhă, dacă nu era, știi, nu avé, că curăței grădina toamna; cocenii di la marhă și din iesăle și tăt, și făce(a)m foc. Ca să nu zie zernii.

De la Luchiana Făt, 77 ani, mai 1998, Desești

Dacă nu faci foc în sara spre Blagoveștenii, înșamnă că tăt anu or zini zernii câtă casă. Focu se face ca să fugă zernii. Din moment ce n-am putut face foc, c-o fost zăpadă, or zini și ne-or mânca tătă vara.

De la Maria Făt, 50 ani, 25 martie 1998, Desești

Dacă nu s-o făcut focurile și-i zăpadă și-i frig, va fi o primăvară târzie și un an foarte rău în agricultură; nu va fi recoltă.

De la Vasile Făt, 56 ani, 25 martie 1998, Desești

Când eram io mai tânăr, cei mai tineri merém și puném în bote gumă de asta,

Eu n-am din natură
Nici limbă, nici gură,
Dar spun la oricare

Fața ce o are
Și nu să mănie
Și tot în casă mă ține.

cameră de cauciuc și umblam cu ele aprinse acolo, pe sus; umblam așent-o botă, pe sus și pe mai mult teren, acolo pe Coasta lu Cobilă - așe-i zicem noi. Aprindem cauciucuri și le dădem drumu di pe dealuri la vale. Aproape tătă noaptea făcăm focuri.

De la Vasile Bozai, 33 ani, 25 martie 1998, Breb

La Blagoveșteni înconjoară casa cu gumă aprinsă, pântru zernii; să nu sie nimnic pe lângă casă. Aprind focuri, corățasc grădinile. Focurile se aprind sara și casa o înconjoară dimineața.

De la Anuța Bledea, 48 ani, 24 ian. 1995, Nănești

Un vecin de-a nost înconjura casa până-n zua, în zua de Blagoveștenii, trăgând un lanț după el.

De la Valeriu Sabău, 44 ani, martie 1998, Cicârlău

Un om de-acoale de la noi, dimineață bună, în zua de Blagoveștenii, înconjura casa de tri ori în ptelea goală.

De la Gheorghe Moș, 70 ani, martie 1998, din Buzești

Dacă ajuni în zua de Blagoveștenii, zice că nu mai vezi nimnică: zerni, șopârci, viperi.

De la Anuța Bledea, 48 ani, 24 ian. 1995, Nănești

În zua de Blagoveștenii nu-i slobod să tai ptiță, să tai nimnic, pântru marhăle, că mărg în pășune; să nu le mânânce luptii.

Nu-i slobod nici să bagi în casă ceva, nici să duci. Să nu bagi lemne, surcele, diptru ce să n-ai furnici în casă vara și găze.

Nu-i slobod să pui mâna pe botă, să umbli cu bote, că dacă umbli, cât îi de mare bota, atâta de mare zerme îi vide în vara ceie.

Până-n Blagoveștenii nu-i slobod să torci afară și să șazi pe ptiatră, că-ți ieu Slăbănoagele puterile.

De la Blagoveștenii poți lucra orice afară: poți toarce, poți țesă și poți durni.

De la Luchiana Făt, 75 ani, aug. 1996, Desești

Se zice:

Blagovește, blagovește,
Tăt țiganu mână pește,
Numa dada cel mai mare

N-are nici unu, n-are.

Îi dezlegare de pește, atunci.

De la Luchiana Făt, 76 ani, ian. 1996, Desești

Zernii ies la Blagoveștenii și se bagă-n pământ la Zua Crucii și care-o mușcat oamini, nu-l primné pământu. Și îl omoară, poate că... Ap(o)i dacă-l văd, îl omoară. Noa, rămâne pe pământ, api unde-a ierna?

De la Anuța Baias din Sat-Șugatag, 59 ani, martie 1998, Desești

Zermele trebe să moară de mână de om, dac-o mușcat om. Nu-l primné pământu și tre(be) să moară de mână de om.

De la Luchiana Făt, 76 ani, martie 1998, Desești

Cine joacă-n postu mare,
Îi joacă dracu pe spinare.

Colecția AUGUSTIN MICU, Cicârlău, 2002

Foto: John Pole - Buna Vestire.

Icoană pe sticlă de Georgeta Maria Iuga

Ce întâi mănânci și bei, să-i pui mărăgunei întâi, nouă zile la rând. Apoi, după nouă zile, pui câte un mnez și te speli de pe ea.

1526.

Vrajă cu drăgosteaua

Drăgosteaua trebuie culeasă și ea de la Piatra Bixadului și se culege greu, pentru că nu-ți dau voie grănicerii de pe graniță, pentru că trebuie să mergi de seara și să te scoli la miezul nopții, când era lună plină, și să le culegi. (Aceste condiții trebuie respectate când culegi toate buruienile utilizate în vrăji și farmece de dragoste). Apoi se face bal, se juca pe lângă buruieni care sunt pentru fete și culegi pentru doi, trei ani plante, pentru a obține puteri, pentru a face vrăjile. Buruienile le pui în apă, de unde cură apa mai tare vale, le pui și te speli cu apa aceea și faci un cuc mare cu ea și zici:

Sfântă Mărie,
Maică Sfântă,
Așa să nu stea ura pe mine
Cum nu stă apa asta în aer!
Și să fiu iubită
Și dorită.

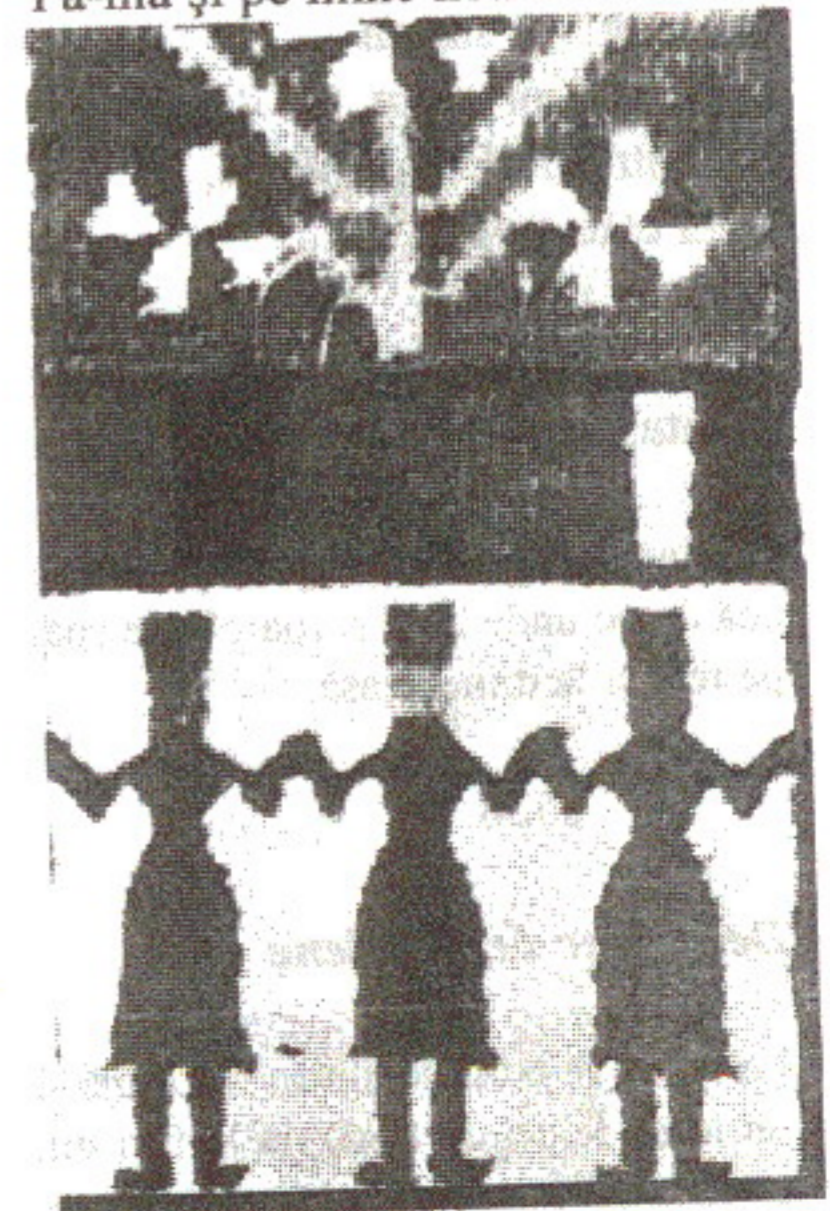
E bine de spălat când mergi undeva.

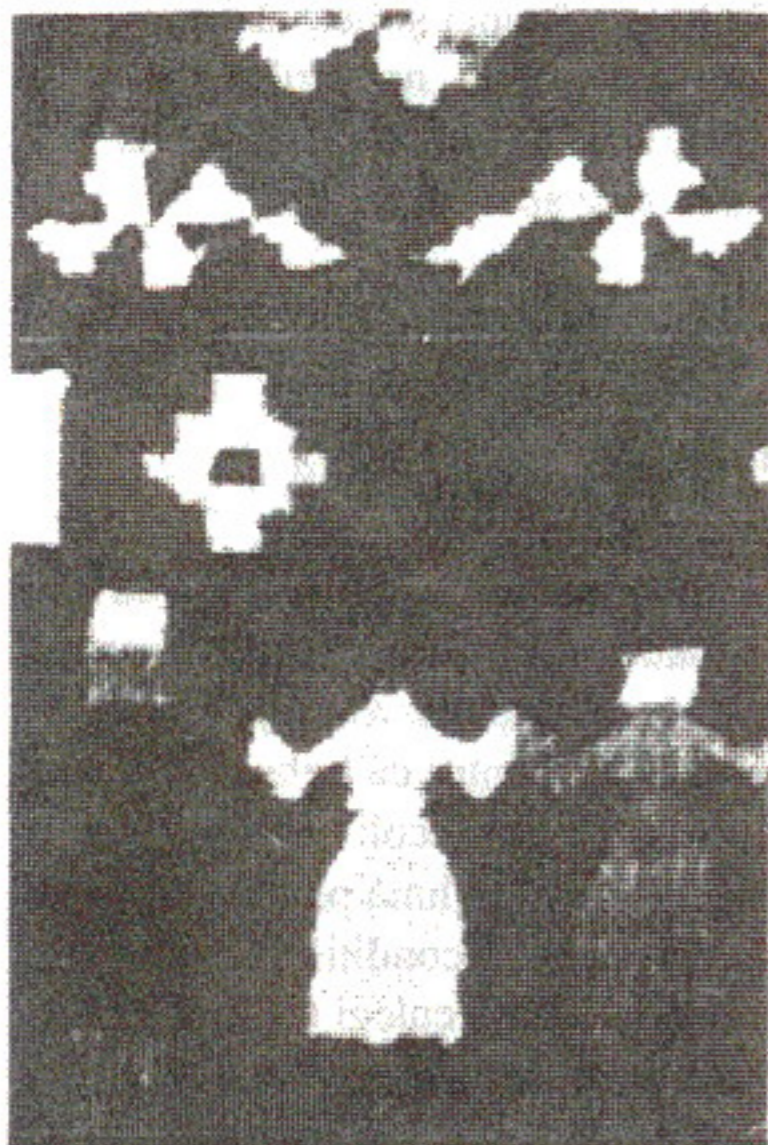
1527.

Descântec cu vin și busuioc pentru a-ți găsi ursitul

La miezul nopții, când e lună plină, se spune către lună:

Crai nou,
Lună nouă,
Fă-mă și pe mine nouă!

Nouă stele,
Opt stele,
Șapte stele,
Șase stele,
Cinci stele,
Patru stele,
Trei stele,
Două stele!
Stea, steluță,
Dute-n lume,
Peste lume,
Adă dragoste cu nume,
De la struț cu busuioc,
De la feciorii din joc,
De la struț de căjărele,
De la veri și de la vere,
De la fete feciorele
Care te-ai iubit cu ele,
De la tăți feciorii,
De la tăți pețitorii.
(Cutare) să fie vișin înflorit
În mijlocul dansului răsărit,
Busuioc îmbărbântat
Pe sub ceteră-nălțat.
Cătă căți o cota
Tăți or juca
Și-n gură or săruta
Și-n pat s-or culca
Și dintr-un blid or mânca,
Cătă câte or gândi
Tăți o-r iubi.
Io i-oi descânta,
Sfânta Maică leac i-o da.

Dimineața, la vale o duc, o spăl, aduc
apă de pe unde cură izvoarele, le spăl
pe fete și la mine acasă.

1528.

Descântec de Sânziene

La Ispas, te scoli de dimineață bună și
iei nouă feluri de flori, da le furi din
nouă grădini și le pui să se uște. De pe

Tătdeauna când soarele răsare cu nor în zua de Blagoveștenii, să nu samene
oaminii până o săptămână-două până-n Rusalii; să nu samene nimic. Grâu
poate sămâna, orz poate sămâna, ovăz poate sămâna, da' mălai și fasole și
cartof, nu.

Da' lumea o uitat ce-o zis bătrânii. Că bătrânii o știut, o văzut că-n zua de
Blagoveșteni îi nor, răsare soarele în nor, n-o sămânat, dip'ce o înghețat ș-o
brumat.

Trebe-a să uita după sărbătorile din bătrâni și după vorbele bătrânilor.
Când nu răsare soarele mândru, dimineață, în zua de Blagoveștenii, să nu
samini până două săptămâni până-n Rusalii.

Da' nu ascultă nime de bătrâni. Amu pe bătrâni i-o lăsat, ș-apoi pățasc.

De la Luchiana Făt, 76 ani, 25 mai 1997, Desești

Sânjorzul – 23 aprilie

La Sânjorz punem crengi de rug și de răchită la poartă, la ferești, la uși, la
grajd; de-o parte răchită, de-o parte rug (măcieș), să nu se ieie laptile di la
vacii și să nu vie Cele Rele – (zi)ce că vin ceva duhuri.

De la Găvrilă Pop (Găvrila Florii Turcului), 75 ani, Aurica Pop, 64 ani, iunie 1995, Băița de sub Codru

Foto: Valentin Ganța - Sfântul Gheorghe. Icoană pe
sticlă de Georgeta Maria Iuga

Pun în poartă mesteacăn verde, de este,
crengi. Nu să tăie tăt mesteacănu. Era
ș-o strigătură:

Nu furați mestecenii
Că v-or prinde gornicii
Și v-or lua ciucurii.

Se udă cu apă, cu ziderea. Stau ascunși
pe după porți și-și aruncă câte-o zidere
de apă-n cap; da' în Șugătag o murit o
fată de optsprăzece ai c-o ținut-o mai
mulți și cine ști' câte zideri de apă o ținut
pe ie.

Ziceu că să sie vlăstoși.

De la Luchiana Făt, 75 ani, 22 ian. 1996, Desești

La Sfântu Gheorghe se-nstruța cu
mesteacăn; se-nstruța pe la hăizaș, pe la
poartă, pe la casă, pe la stâl(p)ti; se-
nstruța cu verdeață, că zice că Sfântu

Gheorghe face de răsare tâte ș-atunci plantele prima ies verzi, pe la Sfântu
Gheorghe.

Și se udau cu apă. Tinerii, feciorii, api luau ziderea și aruncau pe fete; api alta
mai se supăra, alta: "ioi, să siu vlăstoasă tăt anu, să cură din mine, să siu
vlăstoasă, să siu văzută, m-am spălat de cele rele"; altele râdeu. N-arunca câte
o găleată de apă, arunca on ptic, o stropté așe ca de glumă, c-așe era obicei.
Acuma nu-s acele, mor lucrurile din bătrâni.

De la Ioana Cora, 75 ani, 26 ian. 1996, Bărsana

Așe uda(u), da-n zua de Sânjorz, știi. Se udau oaminii așe, numa între ii,
feciori, fete... Unde prindeu femeii pe drum, le țipa în vale și le udau. Și fugeru
cu gălețile cu apa, acolo, pân casă, după ele și pe geamuri arunca și pe tăt
locu fugeru.

De la Reghina Bel, 53 ani, 2 mai 1997, Cufoaia

De la Sânjorz poți durni afară; pân-acoale, nu.

De la Gheorghe Moș din Buzzești, 70 ani, 22 apr. 1996, Desești

Grămăjoară-ntre călcăie, Cine-a gîci a lui să fie!

Duminica Floriilor

În duminica înainte de Paști, Duminica Floriilor, mățișoarele sfințite se puneu pe o lopată cu jărat și apoi se făc fum de-acela în casă, când era vreme gre.

De la Cornelia Brîndușe, 64 ani, 22 iunie 1995, Băița de sub Codru

Când zine furtună mare, pui pe șpori mățucă sfințite în Duminica Floriilor și se opre(ște) furtuna. Așe zîc, că se opre(ște).

Am pus demult, când mni-o fo' coconii mnici, ș-o încetat furtuna.

De la Luchiana Făt, 76 ani, 30 martie 1998, Desești

În Joi Mari, sara, se fac, la beserică, cele douăsprăzece evanghelii. La cele douăsprăzece evanghelii te duci cu o ață și cum iese popa, tăt faci câte-un nod și-ț pui o dorință pântru feștecarea lună din an. Ș-apoi când vrei să ți se plinească dorința, desfaci nodu.

De la Ioana Roman, 52 ani, 20 ian. 1996, Hărniciești

În Joi Mari umblau coconii după ouă. Dup-amniazăți. Dădem câte-on ou, da' așe, alb, nesiert. Zîce c-așe-i bine.

O umblat și țigani și oameni săraci, da' amu nu umblă.

De la Luchiana Făt, 76 ani, 30 martie 1998, Desești

În vinerea de Paști - Vinerea Mare - nu se face sânge, nu se taie mniel.

Vinerea de Paști îi ce(a) mai mare vinere din tăt anu. Să nu beie bărbatu nici femeia - în casă să nu se folosa alcool - că-nt-aceie casă numa pe dos le mere tăt anu care îi.

Vinerea de Paști trebe cinstită că-i vinerea ce mare, în care Isus îi răstignit pe cruce și trebe cinstită. Bei, faci porcării; tăt anu-ț me(rge) tăt cu porcării și năcazuri.

De la Luchiana Făt, 77 ani, 21 mai 1998, Desești

Paștile

În zua de Paști, când meri cu pasca, dai păscuțe pomană, pântru morții. Câte mărg la mormânt dau peste mormânt ouă roșii și păscuță.

Acele păscuțe așe s-o făcut de când îi lumea. Îs umplute cu brânză. Când nu facem păscuță, facem cozonac de cela bun, cum îl fac io, ș-apoi tăiem, așe, câte-o dărabă de cozonac de-acela și dam pântru sufletu morților. Nu socotești pântru câți morți; amu pui orecate; nu poți pune pântru tăți.

Măria M. o zinit la mine; m-am pus acoale pe scaun, su(b) beserecă - abde am sosît - ș-apoi Măria M. lângă mine, ș-apoi ié câte-o mnie de lei le-o dat la săraci - aieștia care-o fo' p-acoale, pe lângă... Obiceiu-i vechi, din veliște...

O zîs: "mai bine se folosé omu cu un ban, că...cărmoju- acela ce i-l dau io se mucegăié, da' un ban și-l ține și-ș cumpără și mai târziu o pitucă, o orece. Bine-o zîs. Noa, zîce, și Todor, ni, are plină traista, ce-a face cu ei? Apoi aieste nu le mânâncă nici în două luni. Le dă la porci, la femei.

De la Luchiana Făt, 77 ani, 20 mai 1998, Desești; Anuța Baias, 59 ani

În zua de Paști tâte hainele di pe om trebe să sie nouă; zîce că tăt anu porți haine bune.

O sîngură dată în viața me mni-o fo tâte hainele nouă; când am împlinit unsprăzece ai - încă trăie mama - ș-o zîs: "apoi ști-te Dumnezău când îi ave tu așe haine, să sie tâte nouă pe zua de Paști". (Aveam) încălții, cămeșă, sumnă, ștrimfli, pânzătură. Mni-o făcut cisme de ptiele la Șâmși, la jîd. Vai,

**Cine samănă vânt,
Culege furtună.**

alea te speli, că trebuie luate până nu răsare soarele și tot pui doi buremiți și iară le legi și mai pui și altele când mergi undeva și descânti:

Io nu fur florile
Ci le fur puterile,
La cele le-oi da
Și cu apă s-or spăla
Și-nainte or sta
Și cu coconii or dansa.

Aceasta ajută să fie fetele mai jucăușe și să fie îndrăgite de tăți feciorii.

1529.

Descântec pentru a scoate duhurile rele

Duhurile rele, necurate, le mâi cu usturoi, cu descântec de săgetat cu usturoi. Când intră duhurile rele te

apucă o boală de te aruncă până la nori. Satana îl scoți din om și cu leoaie. Omul trebuie afumat cu ea. Se face un foc și ai pus leoaie și tămâioară și cu astea l-o afumat de nouă ori, l-o întins și l-o afumat cu ele. Duhul e tare rău, făcea bele la gură, și-l țaneau trei oameni, îl tămâiau și-l afumau cu fumul de pe buruieni. La sfârșit zici:

Descântecu de la mine,
Leacu de la Dumnezeu.

1530.

Descântec pentru a alunga orice fel de vrajă, farmec

Cel ce vrea să alunge vrăjile de pe el, să vină cu o haină la descântat, haina o scutur pe șpor:

Ptiu, ptiu
Duh necurat,
Ieși de unde te-ai băgat
Du-te în pietrele săci,
În văile răci!

Descânt de nouă ori, duminica sara, și pui cărbunii în apă și trag nouă cărbuni din apă și apoi se duce acasă la om, îi spui să tragă cărbunii din apă și să se spele, să bea de nouă ori din apa aceea și cărbunii să-i îngroape în patru colțuri de casă și să întoarcă lutul, să taie o pajură și să zică:

Sfântă Mărie,
Maica Sfântă,
Eu nu întorc lutul,
Eu întorc sângele
Și puterea
Și l-o-i învinge de oi puté
Și așa să n-aibă putere ele
Să vie la mine
Și să facă vrăjuri
Cum n-are putere
Lutul ăsta să să-ntoarcă.
Nouă zile le desfac.

1531.

Descântec cu miere și cocuț

Pui miere de albine, apă de la furnicar, făină și frământă bine, și-l coci pe șpor, pe frunză de iederă, îl pui să se uște și-l porți la țâța stângă nouă zile și zici:

Sfântă Mărie,
Maica Sfântă,
Așa să n-aibă putere

Foto: Valentin Ganța - Maica Îndurerată.
Icoană pe sticlă de Georgeta Maria Iuga

omu de ominie ce-o fost, ce cisme mândre mni-o făcut! Purta lapte di la noi, de două ori pe săptămână, Dumnezeu să-l ierte după faptele pe care le-o făcut. Și altu veci n-am mai avut tâte hainele nouă că o murit mama și tata s-o însurat.

De la Luchiana Făt, 75 ani, 23 ian. 1996, Desești

Dacă dorni în zua de Paști, îți plouă fână.

De la Luchiana Făt, 75 ani, 28 ian. 1996, Desești

În zua de Paști îi bine, pretini, cunoscuți – pe care îi ibdești tare - să-i săruți înaintea beserecii; zice că te vezi în ceie lume cu acela om.

De la Pălăguța Pop a lu Andraș, 87 ani, 14 apr. 1995, Desești

După ce s-o gătat de slujit păștile, se ieu la fugă și care-i mai înainte și iesă primu pe poarta sintirimului, zice că-i înainte cu lucru, cu brânza la oi.

De la Luchiana Făt, 75 ani, 28 ian. 1996, Desești

În zua de Paști nu meri la nime.

Pe la sărbători mari – pe la Paști - nu-i bine să ai haine întinse p-afară că ai năcazuri tăt anu. Câte haine ai, atâtea năcazuri se țin de om că haina-i cu năcaz când o speli; o năcăjăști pe haină când o speli. Nici pe dumineca nu-i bine să sie haine p-afară. Asta o știu de la bătrâna Grigoreanca din Călinești.

De la Luchiana Făt, 75 ani, 15 apr. 1996, Desești

Cojile de ouă slujite se dau la marhă, să le dai și lor slujit. Le dai și pască slujită în zua de Paști.

De la Luchiana Făt, 75 aani, 28 ian. 1996, Desești

A doua zi de Paști ai ciocnit ou roșu cu capătu mai gros, care cum o fo' de șmecher. Dacă ține aici unde-i mai gros, cocoșitura se spărgé mai iuti. Celalalt capăt îi mai tare. La care s-o spart, apoi zice că acela moare mai iuti ca celalalt.

De la Gheorghe Moș, 70 ani, 6 ian. 1998, Tâmaia

Călcuțele. Când năpustem oile prima dată la iarbă, atuncea făcé așe, cu aghiasmă, puné și călcuță de-acele și ce știu io ce mai puné acolo-n ele și stropé oile când meré prima dată la iarbă.

De la Anuța Baias din Sat-Șugatag, 59 ani, 19 mai 1998, Desești

Vinerea luminată – Izvoru tămăduirii (prima vinere de după Paști)

Îi sărbătoare religioasă. Ptică în vinerea după Paști. Prima vineri de după Paști îi Izvoru Tămăduirii și scrie harț pântru că nu trebe-a posti; poți

mânca orice.

Se duce fărină, călcută, tăt feliu de burene care ies prima. Le culegi, le pui în traistă, și fărină ș-o lumnină ș-on colac și le duci la beserecă și popa face slujbă și sfințé, ca pasca; îs Paștile marhălor aieste. Așe se numesc: Paștile marhălor. Noa. Și se ține pântru marhăle. Și sare duc. Zii acasă și dai la vacă. Țăpti păstă vacă două-tri și pui în iezăle(iesle). Noa, ș-așe. Atâta-i tăt. Numa-n zua ceie le dai, nu tăt anu. În zua ceie. Ori dacă vezi că ți s-o laptele strîcat orecumva, mai dai ș-atunci slujît. Ții. Colacu-l pui în grindă, înt-on cui, să se uște. Îl uști, ș-apoi pui în fărină, în tărăță, în ce dai la vacă, slujît, când vezi că ai orece neplăceri la lapte. Noa. În cruce, așe le țăpti: și-ncoa și așe. Da. În cruce trebe. Duc și rotopască și tăt feliu de burene, tăt feliu, da' popa le slujé. Face cruce, le sfințé și...

Femeile stau pe lângă coșarci, că pun în coșarcă, în traistă, în ce duc. Așe-i slujba ca la Paști; slujba așe se fa în Vinerea Lumninată ca-n zua de Paști. Așe ziceu bătrâni: Vinerea Lumninată.

Lumninile de la coșarcă le duc acasă femeile. Când sfințé popa burenele și colacu, le aprind.

Colacu acela, amu la Paști îl faci, odată cu celalalt (cu colacu păștii).

Nu-i sărbătoare fixă. Cum se mută Paștile, așe se mută și ie, îi umblătoare, nu-i fixă, cum îi nașterea lu Isus fix pe 25.

Știu că să ține sărbătoarea asta de când am fo' de tri ai, de merém, cum mă ducé mama de mână, la beserică.

Femeile cu coșarcile stau în cerc în fața beserecii și nu mărg bărbați, numa femei. Da. Nu mărg numa slujitorii beserecii și femei. Și copii mărg să se mniruia. Mă ducé mama și ie, să mă mniruia, că mniruié de șapte ori.. De șapte ori șapte (e)vanghelii, șapte mniruirii, șapte dezlegări cetește popa. Dezlegări de farmece și de tăt feliu.

Femeile duc haine; le stropté, le ungé cu mnir. Îs haine pântru oamini, care să le porți. Pântru fiecare casă, dacă vrei. Fiecare casă are nevoie de voia lu Dumnezeu și de rugăciune și de mnir și de tăt feliu.

De la Luchiana Făt, 76 ani, 1998, Desești

Constantin și Elena - 21 mai

La Constantin și Elena la catolici n-o fost sărbătoare - o arat ș-o sămănat mălai. Ziceu că mălaiu sămănat până-nt-amniazăț s-a coace, și cela de dup-amniazăț, nu.

De la Gheorghe Moș, 68 ani, 19 ianuarie 1996, Tâmaia

Îi sărbătoare mare besericească. Ei o fo'-mpărați. Și ei... nu știu cum o fost că nu i-o lăsat să se roage pe legea creștină. I-o băntăluit jîzii și aieștia, cum să-ț spun, i-o... Așe că ei o mărș ș-o cătat crucile, a tălharilor ș-a lu Isus. Care-a si a lu Isus a fa' mninuni, o zis Elena, mama lu Costantin. Ș-o adus a tălharilor și s-o atins de crucea acelora, a tălharilor; nu s-o vindecat, n-o simțit nimic. Când s-o atins de crucea lu Isus o zis: "ioi de mine și de mine, amu am simțit on cutremur în organism. Noa, asta-i crucea lu Isus!". Aceie o pus-o. O pus lemn pân tâte bisericile, din crucea lu Isus, de vindecat bolnavii, care i-o, doctorii, i-o respins că n-au leac. Pân crucea lu Isus - s-o atins de crucea lu Isus și s-o vindecat.

Noa, io așe știu. Da' se ține. Oamini o țin. Fac slujbă la beserică. Constantin și Elena o fost oamini credincioși; i-o pus în cărțile sfinte cu sfinții că ei o crezut în Isus, că alții n-o crezut; o fo evrei pe vremea ceie.

De la Luchiana Făt, 77 ani, 20 mai 1998, Desești

**Ce semeni,
Acee a culegi.**

Să plece de la mine
Cum n-are putere
Inima să iasă din piept;
Așa să nu poată să fie
Fără de mine (cutare)
Cum nu poate fi
Fără inimă, gură, limbă, ochi.

O faci praf și o pui în mâncare,
băutură, în ce poți și nu mai mere de
la tine veci.

1532.

Vrajă de legat

Când vrei să legi un bărbat,
unde-i casă de lemn și șeșu îi de
lemn, sfredelești în lemn cu
sfredelu, cu mâinile la spate, și
bagi guma lui în nouă noduri. O
bagi în șeș și faci un dop la ea și
o astupi. La mijloc, unde se
împărțește casa, e un lemn gros
între ferești. Sfredelești și bagi
acolo guma și nu are putere să se
ducă nicăieri.

Când desfaci, îți trebuie nouă
seceri, nouă coase, nouă foarfeci,
nouă cuțite, le pui pe masă și le
înfoci în foc și le descânți cu apă
de pe ele și le pun pe femei.

De la Cecilia Ciocan, porecla Țaca Lichii,
64 de ani, Certeze nr. 921, 1997

